

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯDOI: [https://doi.org/10.25140/2410-9576-2025-1\(30\)-248-262](https://doi.org/10.25140/2410-9576-2025-1(30)-248-262)

УДК 330.322:338.45:631.372(477)

JEL Classification: E22; O16

Тетяна Олександрівна Шпомер

кандидат економічних наук,

доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Національний університет «Чернігівська політехніка» (Чернігів, Україна)

E-mail: tanya_shpomer@ukr.net. **ORCID:** <https://orcid.org/0000-0001-6680-5889>**Researcher ID:** [L-9323-2015/](https://orcid.org/0000-0001-6680-5889)**Роман Володимирович Реус**

аспірант кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Національний університет «Чернігівська політехніка» (Чернігів, Україна)

E-mail: romareus83@gmail.com. **ORCID:** <https://orcid.org/0009-0000-8091-7123>**Сергій Петрович Волошин**

аспірант кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Національний університет «Чернігівська політехніка» (Чернігів, Україна)

E-mail: voloshyn.sp@gmail.com. **ORCID:** <https://orcid.org/0009-0007-3597-1033>**ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО
МАШИНОБУДУВАННЯ: ФІНАНСОВІ, ІНСТИТУЦІЙНІ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ**

Анотація. У статті здійснено комплексне дослідження фінансових, інституційних та технологічних чинників, що визначають інвестиційну привабливість сільськогосподарського машинобудування України. Обґрунтовано критичну роль галузі в забезпеченні технічного переоснащення аграрного сектору та формуванні його конкурентоспроможності. Запропоновано інтегральний підхід до оцінки інвестиційної привабливості галузі, що враховує взаємодію фінансового потенціалу, інституційного середовища та інноваційної спроможності підприємств. Розроблено логічну модель аналізу інвестиційної привабливості, яка дозволяє ідентифікувати системні зв'язки між ключовими факторами та прогнозувати ефективність політик стимулювання інвестиційної активності. У межах дослідження здійснено систематизацію стратегічних напрямів підвищення інвестиційної привабливості сільськогосподарського машинобудування.

Ключові слова: інвестиційна привабливість; сільськогосподарське машинобудування; фінансове забезпечення, інституційне середовище; технологічна модернізація; інноваційний потенціал; стратегічний розвиток; державна підтримка; післявоєнне відновлення.

Рис.: 1. Табл.: 1. Бібл.: 20.

Постановка проблеми. У сучасних умовах трансформації економіки України проблема забезпечення сталого інвестиційного розвитку набуває особливої актуальності. Залучення інвестицій виступає одним із ключових чинників модернізації виробничих потужностей, підвищення конкурентоспроможності національної продукції, створення високопродуктивних робочих місць та активізації інноваційної діяльності. Особливого значення інвестиції набувають у галузях, що володіють високим мультиплікативним ефектом і здатні генерувати додану вартість у суміжних секторах економіки. Однією з таких галузей є сільськогосподарське машинобудування, яке відіграє критично важливу роль у забезпеченні технічного переоснащення агропромислового комплексу та підвищенні ефективності сільськогосподарського виробництва.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

Україна традиційно входить до числа провідних світових виробників сільськогосподарської продукції, що зумовлює об'єктивну потребу у створенні сучасної, технологічно розвиненої та конкурентоспроможної національної бази виробництва сільгосптехніки. Водночас тривалий період недоінвестування, високий ступінь фізичного та морального зносу основних засобів, нестача обігових коштів, технологічна відсталість і значна частка імпоротної техніки на внутрішньому ринку стримують розвиток галузі.

Незважаючи на стратегічну важливість сільськогосподарського машинобудування, його інвестиційна привабливість залишається обмеженою. Причини цього мають комплексний характер і охоплюють як фінансові обмеження та нестабільність макроекономічного середовища, так і недосконалість інституційного регулювання та низький рівень технологічної модернізації. У такій ситуації виникає об'єктивна необхідність системного аналізу основних факторів, що впливають на формування інвестиційної привабливості галузі, з урахуванням взаємодії трьох ключових блоків – фінансового, інституційного та технологічного.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасних дослідженнях дедалі більше уваги приділяється проблемам та перспективам розвитку сільськогосподарського машинобудування, що зумовлено необхідністю технологічної модернізації аграрного сектору в умовах глобальних викликів і збройного конфлікту. Ґрунтовне вивчення сучасного стану, викликів та шляхів відновлення сільськогосподарського машинобудування здійснюють О. Захарчук, Л. Кононенко, О. Кравець, В. Нехай, С. Нісфоян, А. Рудь, Г. Савеленко, М. Самофалова, І. Сисоліна, Н. Сисоліна, Н. Скоробогатова та ін.

Серед науковців, які вивчають різноманітні аспекти інвестицій у цю галузь, варто виокремити Л. Алексеєву, А. Вітюк, М. Войнаренка, В. Ільчука, С. Ковальова, Д. Місюрьова, Я. Навроцького, Л. Несена, О. Павлову, В. Петрова, Н. Тимошенко та ін.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Попри наявність значного обсягу наукових праць, присвячених розвитку сільськогосподарського машинобудування та його інвестиційному забезпеченню, низка аспектів залишається недостатньо висвітленою. Більшість досліджень зосереджуються на загальних тенденціях інвестування в аграрний сектор, не акцентуючи увагу на машинобудівній складовій як окремому та стратегічно важливому об'єкті з високим мультиплікативним ефектом.

Серед недостатньо опрацьованих напрямів варто виділити:

- інституційні чинники формування інвестиційної привабливості, зокрема ефективність державної підтримки, механізми стимулювання локалізації виробництва та роль галузевих об'єднань;
- рівень технологічної готовності підприємств до впровадження інновацій (цифровізація, енергоефективність, технології Індустрії 4.0);
- фінансові інструменти оцінювання інвестиційної ефективності в умовах макроекономічної нестабільності, обмеженого доступу до капіталу та зростання виробничих витрат;
- вплив зовнішньоекономічних чинників, зокрема порушення логістичних ланцюгів, санкційного тиску та релокації виробництв;

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

- моніторинг ринкового попиту на аграрну техніку з боку вітчизняних та іноземних споживачів у контексті зміни державної агрополітики.

Таким чином, актуальним завданням є формування інтегрального підходу до оцінки інвестиційної привабливості сільськогосподарського машинобудування з урахуванням взаємодії фінансових, інституційних і технологічних чинників.

Метою статті є дослідження ключових фінансових, інституційних та технологічних чинників, що впливають на формування інвестиційної привабливості сільськогосподарського машинобудування в Україні, а також розробка напрямів підвищення здатності галузі залучати інвестиції в умовах економічної трансформації та зовнішніх викликів.

Виклад основного матеріалу. Інвестиційна привабливість – це багатогранне економічне поняття, яке охоплює сукупність кількісних і якісних умов та критеріїв, що визначають потенціал об'єкта для інвестування та його економічні переваги. По суті, це рівень відповідності фінансових, виробничих, організаційних та інших вимог чи інтересів інвестора щодо конкретного підприємства або галузі [11].

Як ключова характеристика, інвестиційна привабливість безпосередньо впливає на економічну стабільність і динаміку розвитку на різних рівнях — від окремих суб'єктів господарювання до галузі, регіону й національної економіки загалом [16].

Оцінювання інвестиційної привабливості передбачає застосування різноманітних методик. Зокрема, комплексний фінансовий аналіз охоплює такі показники, як оборотність активів, прибутковість капіталу, фінансова стійкість, ліквідність, ділова та ринкова активність. Для ширшої галузевої оцінки спектр критеріїв розширюється – беруться до уваги виробничий потенціал, фінансові результати діяльності підприємств, інвестиційна активність та рівень трудового потенціалу галузі [18].

Однак не менш важливу роль відіграють зовнішні чинники, такі як політична стабільність, поточні макроекономічні умови, ефективність регуляторної політики та загальний рівень інвестиційних ризиків. Міжнародна та вітчизняна практика також широко використовує дохідний, витратний і порівняльний підходи до оцінки вартості об'єктів інвестування [10].

Важливо розуміти, що інвестиційна привабливість не зводиться лише до фінансових показників. Вона формується у складній взаємодії внутрішніх (мікрорівневих) характеристик – фінансових, виробничих, управлінських та зовнішніх (макрорівневих) факторів – економічних, політичних, геополітичних. Іншими словами, привабливість галузі чи підприємства визначається не лише показниками балансу, а й загальною стабільністю, передбачуваністю та сприятливістю його операційного середовища.

У контексті сектора сільськогосподарського машинобудування в Україні, навіть високі фінансові результати окремих компаній можуть бути недостатніми для активного залучення інвестицій. Загальний національний і геополітичний контекст, зокрема триваюча війна, темпи економічної трансформації, євроінтеграційний курс, істотно впливають на сприйнятий рівень ризику та очікувану дохідність. Тому комплексна оцінка інвестиційної привабливості цього сектора має однаковою мірою враховувати як внутрішній фінансово-організаційний стан, так і зовнішні інституційні та геополітичні реалії. Саме ця взаємодія мікро- та макрорівнів визначає реальний інвестиційний ландшафт, у якому ухвалюються рішення щодо вкладення капіталу.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

Аграрний сектор України традиційно відіграє роль фундаменту національної економіки. До повномасштабного вторгнення він забезпечував 10 % ВВП, 14 % зайнятості та 41 % валютних надходжень від експорту [2]. Сільськогосподарське машинобудування є невід'ємною складовою функціонування аграрного сектору, відіграючи ключову роль у впровадженні інноваційних технологій землеробства та забезпеченні його сучасною, якісною технікою, необхідною для стабільного й ефективного виробництва.

Україна історично володіла розвиненою індустрією виробництва сільськогосподарської техніки, включаючи трактори, сівалки, комбайни, плуги, обладнання для тваринництва тощо. Проте за останнє десятиліття сектор зазнав глибокого занепаду: виробництво тракторів скоротилося на 95 %, плугів – на 90 %, сівалок – на 82 %. Частка вітчизняної техніки на внутрішньому ринку знизилася з 52 % у 2012 році до 20,5 % у 2023 році [19].

Такий розрив між високопродуктивним аграрним сектором та ослабленим машинобудуванням свідчить про фундаментальний дисбаланс. В умовах масових втрат техніки через війну (понад 6,5 млрд дол. США) [7] формується величезний, прихований ринок заміщення, що потенційно є довгостроковим драйвером інвестицій.

Урядова політика, зокрема програма «Зроблено в Україні» та механізм «кешбеку 25 %» вартості техніки українського виробництва, спрямовані на стимулювання внутрішнього виробництва. Ці ініціативи створюють субсидований попит і можуть слугувати інституційною основою для залучення капіталу в модернізацію виробничих потужностей.

На фоні загальної прибутковості аграрного сектору (рентабельність у 14,1 % у 2022 році [4]), машинобудування демонструє протилежну тенденцію – тривалий спад виробництва, зниження прибутковості та значні воєнні втрати. Така ситуація формує критичний інвестиційний парадокс: рентабельний споживач техніки (аграрії) не має достатньої пропозиції від вітчизняного виробника, що змушує орієнтуватися на імпорту.

Зруйнована інфраструктура (втрачено понад 30 тис. тракторів, 2,5 тис. комбайнів, 11 тис. сівалок тощо [7]) сигналізує про беззаперечний попит на оновлення парку техніки, що робить галузь стратегічно важливою для післявоєнного відновлення. Акцент у прогнозах інвесторів поступово зміщується з історичних фінансових показників на майбутній потенціал, зумовлений необхідністю відновлення.

Базовою передумовою інвестиційної привабливості виступає прибутковість. У сільськогосподарському машинобудуванні її рівень істотно знижений, що ускладнює самофінансування, оновлення основних фондів та інноваційний розвиток. Додатково ситуацію ускладнюють низький рівень ліквідності, збільшення операційних витрат, обмежений доступ до оборотного капіталу.

Ключовий інструмент підвищення інвестиційної привабливості будь-якої галузі, особливо в умовах кризи та необхідності післявоєнного відновлення – ефективне фінансування. У випадку сільськогосподарського машинобудування України йдеться не просто про інвестиції в технічне оновлення, а про створення нової виробничої екосистеми, здатної забезпечити аграрний сектор якісною технікою, зменшити залежність від імпорту та стати локомотивом економічної реконструкції.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

Загалом сукупні потреби аграрного сектору в реконструкції оцінюються у 55,5 млрд дол. США, з яких 55 млрд доларів безпосередньо мають бути спрямовані на відновлення виробництва, логістики, інфраструктури та технічного забезпечення [1]. Це виводить сільськогосподарське машинобудування на рівень стратегічного сектору, який має отримати цільове фінансування в межах національної програми відбудови.

Формування ефективної моделі фінансування потребує як диверсифікації джерел, так і поєднання державного, приватного та міжнародного капіталу. Ключовими поточними каналами фінансування виступають:

1. Самофінансування. Прибуток підприємств здебільшого виступає основним внутрішнім джерелом інвестицій. У реаліях українського машинобудування, коли рівень рентабельності є критично низьким або негативним, суттєво обмежуються можливості для самостійної модернізації. Цей канал вимагає підсилення через фінансові стимули, зокрема зниження податкового навантаження на інвестиції в основні засоби.

2. Банківський сектор. У воєнних умовах банківські установи зберігають провідну роль як джерело додаткового фінансування для агропромислового комплексу України, зокрема в напрямках модернізації виробництва та оновлення парку сільськогосподарської техніки.

3. Державні програми підтримки. Український уряд активно впроваджує програми, що поєднують фінансову підтримку аграріїв та непряме стимулювання попиту на вітчизняну техніку, зокрема:

- «Зроблено в Україні» / «Кешбек 25 % на аграрну техніку» передбачають компенсацію чверті вартості нової української техніки. Сьогодні програма охоплює понад 152 виробники та 13 000 моделей техніки. Ефективність ініціативи була доведена ще у 2017–2021 роках, коли виробництво агротехніки зросло вдвічі [6; 15].

- «Доступні кредити 5-7-9%» – державна програма пільгового кредитування, що забезпечує аграріїв доступним фінансуванням для оновлення техніки, придбання ресурсів і модернізації виробництва. Завдяки компенсації частини відсоткової ставки держава зменшує фінансове навантаження на сільгосппідприємства.

Ці програми створюють штучно стимульоване, але стійке середовище попиту, що важливо для формування інвестиційної впевненості у виробничому секторі.

4. Міжнародна технічна допомога. Діяльність таких структур, як FAO, Mercu Corps тощо забезпечує прямі гранти на закупівлю техніки, проекти тимчасового зберігання зерна, мікрофінансування дрібних виробників.

Крім цього, міжнародні партнери підтримують реформування фінансової системи, розробку стратегічних програм для модернізації технічного парку, а також пілотні платформи державно-приватного партнерства.

5. Інноваційні фінансові інструменти. Нові форми залучення капіталу стають дедалі важливішими. Зокрема, аграрні розписки дозволяють отримувати ресурси (в т. ч. техніку) під заставу майбутнього врожаю, поточна реалізація агро-нот Міжнародною фінансовою корпорацією (IFC) за підтримки Швейцарської Конфедерації дозволяє диверсифікувати варіанти фінансування, а серед малих та середніх підприємств набуває популярності кооперативне фінансування та краудфандинг.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

Поряд із фінансовими джерелами вирішальну роль у визначенні інвестиційної привабливості відіграє інституційне середовище. Для активізації інвестиційної діяльності в галузі необхідно:

- запровадити прямі податкові стимули для виробників техніки – пільги на капітальні інвестиції, податкові канікули для новостворених підприємств;
- розширити програму субсидій на НДДКР з метою створення сучасних, конкурентоспроможних зразків техніки;
- спростити доступ до кредитів і міжнародного фінансування шляхом впровадження гарантійних механізмів та програм страхування ризиків;
- забезпечити ефективний захист прав інвесторів через зменшення регуляторних бар'єрів, підвищення прозорості та прогнозованості процедур.

Ключовим кроком є затвердження Кабінетом Міністрів порядків локалізації виробництва, що демонструє стратегічний курс на підтримку внутрішнього виробника та поступове зменшення імпортої залежності. Такий підхід створює стабільний ринковий попит і зміцнює довіру потенційних інвесторів.

На рівні законодавства реалізується гармонізація з європейськими стандартами, зокрема передбачається створення інституцій, аналогічних європейським, зокрема Виплатної агенції та Інтегрованої системи адміністрування та контролю (IACS) [14]. Впровадження цих структур дозволить забезпечити прозоре, підзвітне та ефективне управління державними коштами в аграрному секторі, що є фундаментальним чинником для довгострокових інвестицій.

Європейська інтеграція України є стратегічним вектором розвитку інституційного середовища. Високий рівень відповідності вимогам ЄС у сфері екології, безпеки, якості продукції є ключовим фактором для залучення міжнародних інвесторів. Одним із прикладів є експортні кредитні гарантії на суму до 300 млн євро, запроваджені Європейським Союзом для страхування ризиків компаній, які здійснюють торгівлю з Україною, зокрема у сфері машинобудування.

Таким чином, узгодження національного законодавства з європейськими стандартами, підтримана реальними фінансовими механізмами ЄС, створює нову архітектуру інституційного середовища, яка робить інвестиції в сільськогосподарське машинобудування України не лише доцільними, а і стратегічно вигідними для вітчизняних і зарубіжних інвесторів.

Інноваційна діяльність є ключовим чинником формування технологічної та інвестиційної привабливості підприємств сільськогосподарського машинобудування, забезпечуючи підвищення продуктивності, енергоефективності та конкурентоспроможності техніки. В умовах глобальної цифрової трансформації та зміни технологічних парадигм в аграрному секторі, інновації, зокрема у сфері AgriTech, перестали бути перевагою – вони стали критично необхідною умовою збереження позицій на ринку.

Незважаючи на зростання інноваційної активності в агросекторі України у 2021 році (інвестиції перевищили 2,3 млрд дол. США) [8], технологічне оновлення сільськогосподарського машинобудування відбувається повільно. Значна частина підприємств продовжує виготовляти морально та технічно застарілу продукцію, що знижує привабливість галузі для інвесторів, орієнтованих на довгострокові інноваційні проекти.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

Наявна розбіжність між високим попитом на інтелектуальні аграрні технології (точне землеробство, GPS-навігація, IoT, дрони, ШІ) та обмеженими можливостями їхнього вітчизняного виробництва зумовлена низьким рівнем НДДКР, слабкою інтеграцією машинобудівної галузі з інноваційною екосистемою та відсутністю ефективних механізмів трансферу технологій.

Водночас існує значний інвестиційний потенціал, реалізація якого можлива за умови:

- формування високотехнологічних індустріальних кластерів із залученням наукових установ, ІТ-компаній та виробничих підприємств;
- впровадження державно-приватних програм стимулювання інновацій (гранти, пільгове кредитування, венчурне фінансування);
- адаптації технологій із суміжних високотехнологічних галузей – оборонної, ІТ, авіаційної;
- модернізації профільної освіти та науково-дослідної інфраструктури;
- розширення експортного потенціалу шляхом сертифікації продукції та участі в міжнародних виставках.

Формування сприятливого інституційного середовища для технологічного оновлення галузі ґрунтується на наявному в Україні науково-освітньому та інженерному потенціалі, зокрема у сфері технологій подвійного призначення. Взаємодія аграрного та оборонно-промислового комплексів, інтеграція цифрових рішень і зростаючий запит агровиробників на інноваційну техніку створюють нові можливості для розвитку національного машинобудування та посилення його інвестиційної привабливості.

Інвестиційна привабливість сільськогосподарського машинобудування формується на перетині трьох ключових компонентів – фінансового забезпечення, інституційної підтримки та технологічної спроможності. Фінансові ресурси без ефективного інституційного супроводу залишаються недостатньо результативними, тоді як навіть найпрогресивніші технології не можуть бути впроваджені без доступу до капіталу. Інституційні чинники, зокрема регуляторна передбачуваність, стабільність правового поля та прозорість процедур, формують базу для довгострокових інвестиційних рішень. У свою чергу, технологічна готовність підприємств визначає здатність ефективно освоювати інвестиції та реалізовувати інноваційні проекти.

Державні програми виступають одночасно фінансовими інструментами та елементами інституційного впливу. Вони не лише стимулюють попит на високотехнологічну продукцію, а і створюють мотивацію для виробників модернізувати виробничу базу. Податкові стимули та усунення адміністративних бар'єрів полегшують доступ до фінансування, особливо для малих і середніх підприємств. Водночас необхідність відповідності європейським технічним і екологічним стандартам посилює зацікавленість інвесторів у технологічному оновленні галузі, сприяючи її трансформації в бік високотехнологічного виробництва.

З метою систематизації впливових чинників і встановлення між ними причинно-наслідкових зв'язків доцільним є застосування логічної моделі аналізу інвестиційної привабливості сільськогосподарського машинобудування. Такий підхід дозволяє не лише виявити ключові фактори, що впливають на здатність галузі залучати капітал, а й оцінити характер їх взаємодії в контексті сучасних економічних викликів.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

Логічна модель має на меті комплексну ідентифікацію системних взаємозв'язків між фінансовим, інституційним та технологічним середовищем, що формують інвестиційний клімат галузі. Вона охоплює як зовнішні умови функціонування сектору, так і внутрішні характеристики його розвитку, дозволяючи на цій основі визначити стратегічні орієнтири модернізації. Особливістю моделі є її здатність враховувати вплив змін окремих компонентів на загальну динаміку інвестиційної активності, а також її чутливість до поточних викликів – як внутрішніх, так і зовнішньоекономічних (рис. 1).

Фінансовий, інституційний та технологічний блоки моделі не діють ізольовано – між ними існує тісна взаємозалежність. Наявність доступного капіталу (фінансовий блок) не гарантує інвестицій, якщо відсутнє сприятливе регуляторне середовище (інституційний блок) або якщо підприємства не готові до модернізації (технологічний блок).

Україна має потужний інженерний та виробничий потенціал, який за умови належної підтримки може бути використаний для створення високотехнологічних рішень, здатних задовольнити як внутрішній попит, так і потреби зовнішніх ринків. Однак реалізація цього потенціалу вимагає системних змін – як у фінансовій, інституційній, так і технологічній площинах.

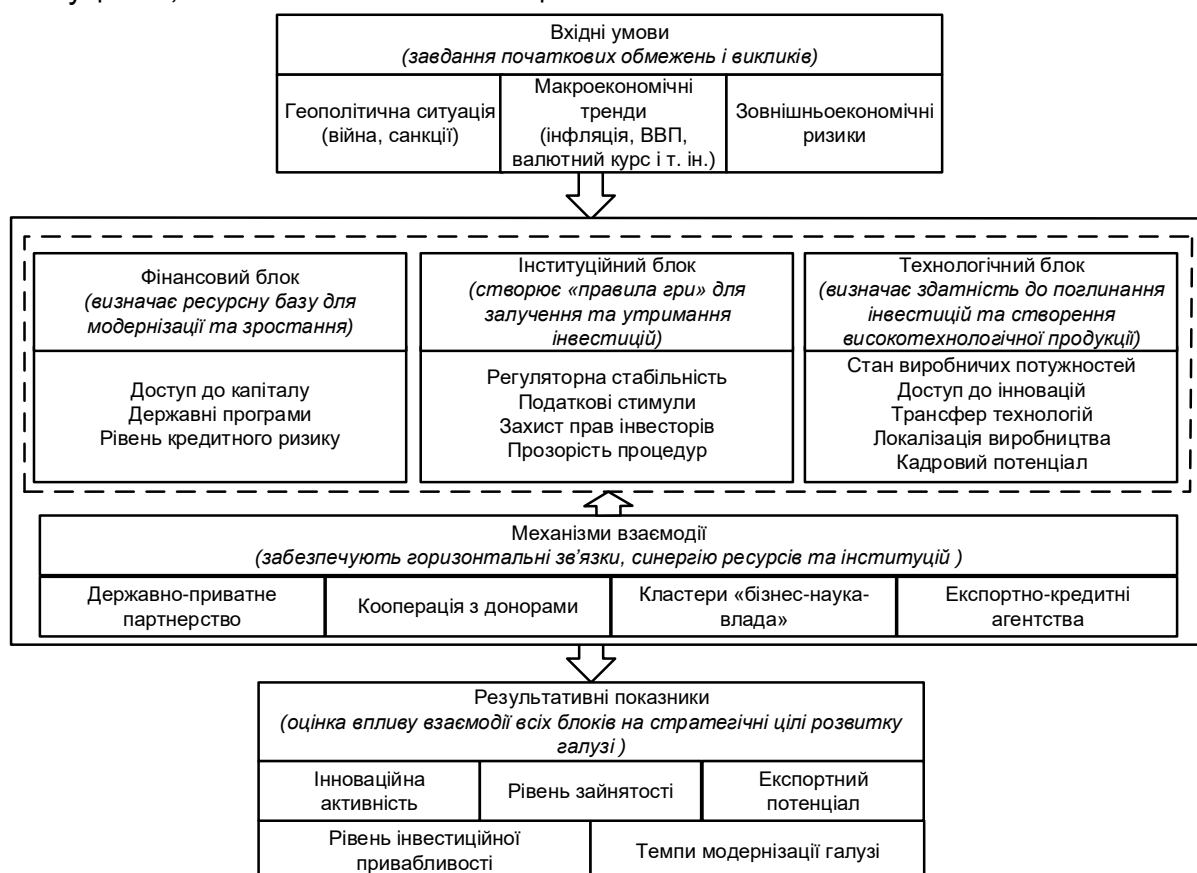

Рис. 1. Логічна модель аналізу інвестиційної привабливості сільськогосподарського машинобудування

Джерело: авторська розробка.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

У табл. 1 запропоновано напрями, які охоплюють комплекс заходів, спрямованих на підвищення інвестиційної привабливості галузі, стимулювання інновацій, модернізацію виробничої бази та зміцнення інституційного середовища.

Результатом реалізації зазначених заходів стане перехід від відновлення до зростання – через технологічну модернізацію, інституційну стабільність та розширення доступу до фінансів. Сектор сільськогосподарського машинобудування може стати не лише драйвером національного економічного відновлення, а й потужним експортним кластером, що забезпечує продовольчу безпеку в умовах глобальних викликів.

Таблиця 1

**Напрями підвищення інвестиційної привабливості сектору
сільськогосподарського машинобудування**

Напрямок	Заходи	Характеристика
1	2	3
Мобілізація капіталу через інтегровані фінансові інструменти	Залучення міжнародної підтримки	Активізувати залучення ресурсів міжнародних фінансових інституцій та фондів відновлення, спрямовуючи їх на модернізацію, цифровізацію та розширення виробничих потужностей через гранти, пільгове кредитування та інструменти страхування ризиків.
	Мотивація до інновацій через фінансову диференціацію	Реформувати державні компенсаційні програми, передбачивши пріоритетну підтримку техніки з високим рівнем технологічної складності, інноваційності та енергоефективності.
	Посилення доступу до фінансування для малих та середніх підприємств	Удосконалити механізми державних гарантій і субсидування ставок за кредитами, забезпечуючи особливі умови для малих та середніх виробників.
	Впровадження новітніх фінансових інструментів	Розширити практику використання аграрних розписок, агро-нот, зелених облігацій та інших ринкових механізмів, що дозволяють залучати інвестиції під заставу майбутньої продукції або сталих проєктів.
Інституційні трансформації для посилення інвестиційного клімату	Гармонізація з вимогами ЄС	Прискорити адаптацію національного законодавства, технічних стандартів і процедур сертифікації до норм ЄС, включаючи створення функціональних регуляторних органів.
	Дерегуляція та спрощення процедур	Мінімізувати бюрократичні бар'єри, ліквідувати дублювання функцій у дозвільній системі та цифровізувати взаємодію бізнесу з державою.
	Зміцнення правової основи	Забезпечити реальний захист прав інвесторів, боротьбу з корупцією та прозору судову систему як основу для довіри внутрішніх і зовнішніх капіталовкладень.
	Формування стратегічного бачення	Розробити та затвердити довгострокову державну стратегію розвитку сільськогосподарського машинобудування з чіткими орієнтирами, індикаторами ефективності та механізмами залучення приватного сектору.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ*Закінчення таблиці 1*

1	2	3
Технологічне оновлення та стимулювання інновацій	Інвестиції в НДДКР та інфраструктуру інновацій	Створити мережу галузевих центрів прикладних досліджень, технопарків, лабораторій випробування техніки та демонстраційних полігонів.
	Підтримка інтеграції передових технологій	Стимулювати розробку та впровадження цифрових рішень (точне землеробство, автономна техніка, ШІ, робототехніка та інтернет речей).
	Модернізація виробництва	Запровадити програму оновлення виробничих ліній на умовах приватно-державного партнерства, з фокусом на енергоефективність та екологічність.
	Технології подвійного призначення	Підтримати трансфер інновацій з оборонно-промислового комплексу у цивільне аграрне машинобудування для підвищення рівня локалізації та конкурентоспроможності.
	Розвиток людського капіталу	Впровадити системні освітні програми, дуальну освіту та професійну перепідготовку для підготовки кадрів, здатних працювати з високотехнологічним обладнанням.

Джерело: розроблено авторами на основі [1; 3; 5-6; 9-10; 12-13; 15; 17; 20].

Висновки та пропозиції. Сектор сільськогосподарського машинобудування України перебуває у фазі глибокої структурної трансформації, зумовленої поєднанням масштабних викликів воєнного періоду та актуалізацією нових інвестиційних можливостей. Руйнування значної частини машинно-тракторного парку аграрного сектору внаслідок збройної агресії росії сформувало критичний попит на його відновлення та модернізацію, що, у поєднанні зі стійкістю та стратегічною значущістю аграрного виробництва, суттєво підвищує інвестиційну привабливість галузі.

Разом із тим, фінансові, інституційні та технологічні бар'єри залишаються ключовими стримувальними чинниками розвитку. Серед них – морально й фізично застарілі виробничі потужності, обмежений доступ до довгострокового капіталу, відсутність повноцінного ринку лізингових і страхових інструментів, а також складність процедур державної підтримки та повільна імплементація європейських стандартів. Однак запровадження державних програм часткової компенсації вартості вітчизняної техніки, розвиток експортного потенціалу, інституційна адаптація до вимог ЄС, а також інтерес міжнародних партнерів до проєктів відновлення створюють сприятливе середовище для залучення інвестицій.

Таким чином, підвищення інвестиційної привабливості сільськогосподарського машинобудування потребує комплексного підходу: фінансової підтримки з боку держави й приватних інвесторів, технологічної модернізації виробництва, дерегуляції та покращення бізнес-клімату. За умови усунення зазначених бар'єрів галузь має потенціал не лише відновитися, але і трансформуватися в сучасну, конкурентоспроможну та інноваційну індустрію, що забезпечуватиме стратегічні потреби агросектору, сприятиме економічній безпеці держави й посилюватиме позиції України в глобальній продовольчій системі.

Список використаних джерел

1. Blueprint for an Agricultural Recovery Plan for Ukraine / Center for Strategic & International Studies [Electronic resource]. – 2025. – Accessed mode: <https://www.csis.org/analysis/blueprint-agricultural-recovery-plan-ukraine>.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

2. Ceasefire Talks: What's at Stake for Ukraine's Agriculture Sector and Global Food Security? / Center for Strategic & International Studies [Electronic resource]. – 2025. – Accessed mode: <https://www.csis.org/analysis/ceasefire-talks-whats-stake-ukraines-agriculture-sector-and-global-food-security>.

3. Sectoral strategy for the development of AgroTech in Ukraine / The Odessa Journal [Electronic resource]. – 2025. – Accessed mode: <https://odessa-journal.com/winwin-sectoral-strategy-for-the-development-of-agrotech-in-ukraine>.

4. Аграрний сектор України у 2023 році: складові стійкості, проблеми та перспективні завдання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/ekonomika/ahraryy-sektor-ukrayiny-u-2023-rotsi-skladovi-stiykosti-problemy-ta>.

5. Адамчук В. Треба розвивати промисловість і, зокрема, галузь сільськогосподарського машинобудування [Електронний ресурс] / Механізація АПК. – 2022. – Режим доступу: <https://agro-business.com.ua/agro/mekhanizatsiia-apk/item/23940-treba-rozvyvaty-promyslovist-i-zokrema-haluz-silskohospodarskoho-mashynobuduvannia-valerii-adamchuk.html>.

6. Відновлено дію державної програми «Кешбек 25% на аграрну техніку» [Електронний ресурс] / Комітет з питань економічного розвитку ВРУ. – 2024. – Режим доступу: https://komprompol.rada.gov.ua/news/main_news/75452.html.

7. Втрати сільського господарства від війни досягли \$11,2 млрд [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://agronews.ua/news/vtraty-silskogo-gospodarstva-vid-vijny-dosyagly-112-mlrd>.

8. Захарчук О. В. Інвестиції в інноваційний розвиток сільського господарства України [Електронний ресурс] / О. В. Захарчук, О. І. Завальнюк, О. А. Даценко // Вісник Університету «Україна». – 2023. – № 8 (35). – Режим доступу: <https://economics.com.ua/s118-investiciyi-v-innovatsiyniy-rozvitok-silskogo-gospodarstva-ukrayini>.

9. Коваленко О. Г. Підприємства сільськогосподарського машинобудування, існуючий стан та інвестування [Електронний ресурс] // Сучасні тенденції розвитку фінансових та інноваційно-інвестиційних процесів в Україні : збірник наукових праць IV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Вінниця, 12 березня 2021 р.). Вінниця, 2021. С. 377–379. URL: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/fiip/fiip2021/paper/viewFile/11552/9647>.

10. Левченко Я.С. Фактори впливу на інвестиційну привабливість підприємства [Електронний ресурс] / Я.С. Левченко, О.М. Шершенюк // Східна Європа: економіка, бізнес та управління. – 2018. - № 6 (17). – С. 231-237. – Режим доступу: <http://srd.pgasa.dp.ua:8080/bitstream/123456789/1971/1/Levchenko.pdf>.

11. Минів Р.М. Особливості аналізу та оцінки інвестиційної привабливості аграрних підприємств [Електронний ресурс]. *Новітні парадигми менеджменту в умовах воєнного стану* : монографія. – Львів : СПОЛОМ, 2024. – С. 207-244. – Режим доступу: <https://lvet.edu.ua/images/doc/monograph/fem/2024/1/6.pdf>.

12. Нестерчук О. С. Проблеми та перспективи залучення інвестиційних ресурсів у машинобудівну галузь в умовах воєнного стану [Електронний ресурс] / О. С. Нестерчук, А. В. Гречко // Бізнес Інформ. – 2022. – №11. – С. 142–148. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-11-142-148>.

13. Погребняк А. Ю. Аналіз діяльності підприємств сільськогосподарського машинобудування в умовах післякризового відновлення / А. Ю. Погребняк, Т. Ю. Хоменко // Економічний вісник НТУУ «КПІ» : збірник наукових праць. – 2017. – № 14. – С. 170–175.

14. Порівняльна таблиця до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо організаційних засад здійснення підтримки в аграрному секторі» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://itd.rada.gov.ua/a5d6ac76-092e-4f90-9f5a-2710d215b3ac>.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

15. Рік програми компенсації 25% вартості української агротехніки та обладнання: понад 13 тис. найменувань від 152 виробників [Електронний ресурс] / Міністерство економіки України. – 2025. – Режим доступу: <https://me.gov.ua/News/Detail/f660bf24-9d56-4bb0-9fa8-952c6861bedf?lang=uk-UA&title=RikProgramiKompensatsii25-VartostiUkrainskoiAgrotekhnikiTaObladnannia-Ponad13-Tis-NaimenuvanVid152-Virobnikiv>.
16. Скопенко Н. С. Інвестиційна привабливість: теоретичні підходи до визначення та напрями підвищення [Електронний ресурс] / Н. С. Скопенко, О. М. Кириченко, О. В. Левченко // Інвестиції: практика та досвід. – 2025. – № 7. – С. 33-40. – Режим доступу: <https://www.nayka.com.ua/index.php/investplan/article/view/6083/6152>.
17. Стоянова А. А. Роль аграрних інновацій у розвитку сучасного українського агробізнесу [Електронний ресурс] / А. А. Стоянова // Modern Economics. – 2025. – № 49(2025). – С. 226-233. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V49\(2025\)-29](https://doi.org/10.31521/modecon.V49(2025)-29).
18. Ткаченко Ю. В. Методичні підходи до оцінки інвестиційної привабливості національної економіки [Електронний ресурс] / Ю. В. Ткаченко // Ефективна економіка. – 2013. - № 9. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2343>.
19. Українські аграрії потерпають від дефіциту техніки [Електронний ресурс] / Ukraine Business News. – 2025. – Режим доступу: <https://ubn.news/ukrainian-farmers-are-facing-a-severe-shortage-of-equipment>.
20. Шарапатюк М. Аграрне машинобудування в Україні: виклики та можливості розвитку [Електронний ресурс] / М. Шарапатюк // Вісник Хмельницького національного університету. – 2024. - №4 (339). – С. 142-147. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5732-2024-339-4-23>

References

1. Blueprint for an Agricultural Recovery Plan for Ukraine (2025). *Center for Strategic & International Studies*. <https://www.csis.org/analysis/blueprint-agricultural-recovery-plan-ukraine>.
2. Ceasefire Talks: What's at Stake for Ukraine's Agriculture Sector and Global Food Security? (2025). *Center for Strategic & International Studies*. <https://www.csis.org/analysis/ceasefire-talks-whats-stake-ukraines-agriculture-sector-and-global-food-security>.
3. Sectoral strategy for the development of AgroTech in Ukraine (2025). *The Odessa Journal*. <https://odessa-journal.com/winwin-sectoral-strategy-for-the-development-of-agrotech-in-ukraine>.
4. Ahrarnyi sektor Ukrainy u 2023 rotsi: skladovi stiikosti, problemy ta perspektyvni zavdannia [Agricultural sector of Ukraine in 2023: components of resilience, problems and prospective tasks]. (n.d.). <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/ekonomika/ahraryy-sektor-ukrayiny-u-2023-rotsi-skladovi-stiikosti-problemy-ta>.
5. Adamchuk, V. (2022). Treba rozvyvaty promyslovist i, zokrema, haluz silskohospodarskoho mashynobuduvannia [It is necessary to develop industry and, in particular, agricultural machinery manufacturing]. *Mekhanizatsiia APK*. <https://agro-business.com.ua/agro/mekhanizatsiia-apk/item/23940-treba-rozvyvaty-promyslovist-i-zokrema-haluz-silskohospodarskoho-mashynobuduvannia-valerii-adamchuk.html>.
6. Vidnovleno diiu derzhavnoi prohramy «Keshbek 25% na ahrarnu tekhniku» [State program "25% cashback on agricultural machinery" has been resumed]. (2024). https://komprompol.rada.gov.ua/news/main_news/75452.html.
7. Vtraty silskoho hospodarstva vid viiny dosiahly \$11,2 mlrd [Agricultural losses due to the war reached \$11.2 billion]. (n.d.). <https://agronews.ua/news/vtraty-silskogo-gospodarstva-vid-viiny-dosyagly-112-mlrd>.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

8. Zakharchuk, O. V., Zavallniuk, O. I., & Datsenko, O. A. (2023). Investytsii v innovatsiyni rozvytok silskoho hospodarstva Ukrainy [Investments in the innovative development of Ukraine's agriculture]. *Visnyk Universytetu «Ukraina» – Vestnik of the University «Ukraine»*, 8(35). <https://economics.com.ua/s118-investitsiyi-v-innovatsiyniy-rozvitok-silskogo-gospodarstva-ukrayini>.
9. Kovalenko, O. H. (2021). Pidpriemstva silskohospodarskoho mashynobuduvannya, isnuuychi stan ta investuvannya [Agricultural machinery enterprises: current state and investment]. *Suchasni tendentsii rozvytku finansovykh ta innovatsiino-investytsiynykh protsesiv v Ukraini: Zbirnyk naukovykh prats IV Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii – Modern trends in the development of financial and innovation and investment processes in Ukraine: collection of scientific papers of the IV International Scientific and Practical Conference* (pp. 377–379). <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/fiip/fiip2021/paper/viewFile/11552/9647>.
10. Levchenko, Ya. S., & Shersheniuk, O. M. (2018). Faktory vplyvu na investytsiinu pryvablyvist pidpriemstva [Factors influencing a company's investment attractiveness]. *Skhidna Yevropa: Ekonomika, Biznes ta Upravlinnia – Eastern Europe: Economy, Business and Management*, 6(17), 231-237. <http://srd.pgasa.dp.ua:8080/bitstream/123456789/1971/1/Levchenko.pdf>.
11. Myniv, R. M. (2024). Osoblyvosti analizu ta otsinky investytsiinoi pryvablyvosti ahrarykh pidpriemstv [Peculiarities of analysis and evaluation of investment attractiveness of agricultural enterprises]. In *Novitni paradyhmy menedzhmentu v umovakh voiennoho stanu – The latest paradigms of management under martial law* (pp. 207–244). Spolom. <https://lvet.edu.ua/images/doc/monograph/fem/2024/1/6.pdf>.
12. Nesterchuk, O. S., & Hrechko, A. V. (2022). Problemy ta perspektyvy zaluchennia investytsiynykh resursiv u mashynobudivnu haluz v umovakh voiennoho stanu [Problems and prospects of attracting investment resources in the engineering industry during martial law]. *Biznes Inform – Business Inform*, 11, 142-148. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-11-142-148>.
13. Pohrebniak, A. Yu., & Khomenko, T. Yu. (2017). Analiz diialnosti pidpriemstv silskohospodarskoho mashynobuduvannya v umovakh pisliakryzovoho vidnovlennia [Analysis of agricultural engineering enterprises in post-crisis recovery]. *Ekonomichnyi Visnyk NTUU «KPI» – Economic Bulletin of NTUU «KPI»*, 14, 170-175.
14. Porivnialna tablytsia do proiektu Zakonu Ukrainy «Pro vnesennia zmin do deiakykh zakoniv Ukrainy shchodo orhanizatsiynykh zasad zdiisnennia pidtrymky v ahrarynomu sektori» [Comparative table for the Draft Law of Ukraine on amendments regarding organizational support in the agricultural sector]. (n.d.). <https://itd.rada.gov.ua/a5d6ac76-092e-4f90-9f5a-2710d215b3ac>.
15. Rik prohramy kompensatsii 25% vartosti ukrainskoi ahrotekhniki ta obladnannia: ponad 13 tys. naimenuvan vid 152 vyrobnykiv [A year of the 25% cost compensation program for Ukrainian agricultural equipment: over 13,000 items from 152 manufacturers]. (2025). <https://me.gov.ua/News/Detail/f660bf24-9d56-4bb0-9fa8-952c6861bedf?lang=uk-UA&title=RikProgramiKompensatsii25-VartostiUkrainskoiAgrotekhnikiTaObladnannia-Ponad13-Tis-NaimenuvanVid152-Virobnikiv>.
16. Skopenko, N. S., Kyrychenko, O. M., & Levchenko, O. V. (2025). Investytsiina pryvablyvist: teoretychni pidkhody ta napriamy pidvyshchennia [Investment attractiveness: theoretical approaches and directions for improvement]. *Investytsii: Praktyka ta Dosvid – Investments: Practice and Experience*, 7, 33-40. <https://www.nayka.com.ua/index.php/investplan/article/view/6083/6152>.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

17. Stoyanova, A. A. (2025). Rol ahrarykh innovatsii u rozvytku suchasnoho ukrainskoho ahrobiznesu [The role of agricultural innovations in the development of modern Ukrainian agribusiness]. *Modern Economics*, 49, 226-233. [https://doi.org/10.31521/modecon.V49\(2025\)-29](https://doi.org/10.31521/modecon.V49(2025)-29).
18. Tkachenko, Yu. V. (2013). Metodychni pidkhody do otsinky investytsiinoi pryvablyvosti natsionalnoi ekonomiky [Methodological approaches to assessing the investment attractiveness of the national economy]. *Efektivna Ekonomika – Efficient Economy*, 9. <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2343>.
19. Ukrainski ahrarii poterpaiut vid defitsytu tekhniky [Ukrainian farmers are facing a severe shortage of equipment]. (2025). *Ukraine Business News*. <https://ubn.news/ukrainian-farmers-are-facing-a-severe-shortage-of-equipment>.
20. Sharapatyuk, M. (2024). Ahrarne mashynobuduvannia v Ukraini: vyklyky ta mozhlyvosti rozvytku [Agricultural engineering in Ukraine: challenges and development opportunities]. *Visnyk Khmelnytskoho Natsionalnoho Universytetu – Herald of Khmelnytskyi National University*, 4(339), 142-147. <https://doi.org/10.31891/2307-5732-2024-339-4-23>.

Отримано 27.06.2025

UDC 330.322:338.45:631.372(477)

JEL Classification: E22; O16

Tetiana Shpomer

PhD in Economics, Associate Professor Department of Finance, Banking and Insurance
Chernihiv Polytechnic National University (Chernihiv, Ukraine)

E-mail: tanya_shpomer@ukr.net. **ORCID:** <https://orcid.org/0000-0001-6680-5889>

Researcher ID: [L-9323-2015/](https://orcid.org/0000-0001-6680-5889)

Serhij Voloshyn

PhD Student of the Department of Finance, Banking and Insurance
Chernihiv Polytechnic National University (Chernihiv, Ukraine)

E-mail: voloshyn.sp@gmail.com. **ORCID:** <https://orcid.org/0009-0007-3597-1033>

Roman Reus

PhD Student of the Department of Finance, Banking and Insurance
Chernihiv Polytechnic National University (Chernihiv, Ukraine)

E-mail: romareus83@gmail.com. **ORCID:** <https://orcid.org/0009-0000-8091-7123>

**INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF AGRICULTURAL MACHINERY
MANUFACTURING: FINANCIAL, INSTITUTIONAL AND TECHNOLOGICAL
ASPECTS**

Abstract. *The article presents a study of the investment attractiveness of Ukraine's agricultural machinery manufacturing sector, considered one of the key industries ensuring food security and the technological independence of agricultural production. Taking into account current challenges caused by economic transformation, global market volatility, and the full-scale war, the research analyzes the impact of financial, institutional, and technological factors on the sector's ability to attract investment and undergo modernization.*

The study emphasizes the critical importance of the sector in ensuring the technical re-equipment of the agro-industrial complex, which in turn serves as a foundation for enhancing the competitiveness of Ukrainian agriculture in both domestic and international markets. A number of structural barriers have been identified, including chronic underinvestment, lack of incentives for renewing production facilities, institutional fragmentation, regulatory instability, and a low level of technological cooperation with agricultural enterprises.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

An integral approach to evaluating investment attractiveness is proposed, based on considering the interconnections among three key components: financial potential, institutional capacity, and the level of production innovation. Within this approach, a logical model of industry analysis has been developed, enabling the identification of cause-and-effect relationships between structural characteristics of the environment and investment activity, as well as the assessment of the impact of specific regulatory or financial policies on the sector's development dynamics.

Special attention is paid to the systematization of strategic directions for enhancing the sector's investment appeal, including the mobilization of financial resources, institutional transformation, and technological modernization. The study demonstrates that the implementation of a coherent and coordinated state policy, adapted to the challenges of the post-war period, can transform the sector into a strategic, export-oriented cluster of the national economy.

Key words: investment attractiveness; agricultural machinery manufacturing; financial support; institutional environment; technological modernization; innovation potential; strategic development; government support; post-war recovery.

Fig.: 1. Table: 1. References: 20.

Бібліографічний опис для цитування:

Шпомер Т. О., Реус Р. В., Волошин С. П. Інвестиційна привабливість сільськогосподарського машинобудування: фінансові, інституційні та технологічні аспекти. *Науковий вісник Полісся*. 2025. № 1(30). С. 248-262. DOI: [https://doi.org/10.25140/2410-9576-2025-1\(30\)-248-262](https://doi.org/10.25140/2410-9576-2025-1(30)-248-262).